

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Анотація. Висвітлено важливість первинного обліку в організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Розглянуто наявні типові форми первинного обліку основних засобів. Запропоновано вдосконалення одного з первинних документів з обліку основних засобів, а саме Інвентарної картки.

Аннотация. Освещена важность первичного учета в организации бухгалтерского учета на предприятии. Рассмотрены имеющиеся типовые формы первичного учета основных средств. Предложено усовершенствование одного из первичных документов по учету основных средств, а именно Инвентарной карты.

Annotation. The article highlights the importance of keeping primary accounts in the accounting organization in a company. The available standard forms of primary accounting of fixed assets are reviewed. An improvement of one of the primary instruments of fixed assets accounting, such as the Inventory card is proposed.

Ключові слова: основні засоби, первинні документи, організація первинного обліку.

Достовірність інформації про основні засоби та господарські операції з ними залежить від їх первинного обліку, оскільки він є початковою стадією в системі бухгалтерського обліку. У процесі організації обліку основних засобів постає проблема, яку необхідно вирішувати. Це вдосконалення документального оформлення операції з основними засобами.

Проблеми організації документального оформлення операцій з основними засобами досліджували такі автори, як: Грачова Р. Е., Бєкренєва Т. О., Пень В. О., Гливенко В. В. [1 – 3]. Однак на сьогодні проблематика документального оформлення потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження – запропонувати шляхи вдосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в сучасних умовах господарювання.

Відповідно до поставленої мети визначено основні завдання, спрямовані на її досягнення:

розкрити сутність первинного обліку та первинних документів;

розглянути типові форми первинних документів з обліку основних засобів, їх складання та взаємозв'язок;

надати пропозиції щодо змін в одній із форм первинного обліку, а саме в Інвентарній картці обліку основних засобів.

Об'єктом дослідження є первинні документи з обліку основних засобів на підприємстві.

Предмет дослідження – проблеми документального оформлення операцій з основними засобами.

Первинні документи з обліку основних засобів повинні містити необхідні показники для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій з ними.

Важливою ланкою в організації бухгалтерського обліку є їх первинний облік, що є початковою стадією систематичного сприйняття і реєстрації окремих операцій, які характеризують господарські процеси та явища, що відбуваються на підприємстві [1]. А первинні облікові документи як результат первинного обліку – запорука інформаційного забезпечення системи бухгалтерського обліку.

Для різних господарських операцій з основними засобами існує свій набір ознак і показники документа, який повинен відповідати завданням обліку. Для різних груп таких операцій використовуються первинні документи з відповідною побудовою (форма і розміщення реквізитів, що реалізується в типових формах, виготовлених у формі бланків).

На стадії первинного обліку відомості про здійснені господарські операції реєструються в первинних документах. Первинні документи – письмові свідоцтва, які фіксують і підтверджують господарські операції, в тому числі розпорядження і дозвіл адміністрації (власника) на їх проведення [4].

Отже, за допомогою первинних документів здійснюється зв'язок між господарськими процесами і системою бухгалтерського обліку. Первинна облікова документація про наявність, склад, рух та інші операції, що здійснюються з основними засобами, затверджена наказом Міністерства статистики України від 29.12.95 № 352 [5]. Для більш повного розуміння процесу документообігу основних засобів варто розглянути ці найбільш поширені форми документів:

Форма № ОЗ-1 "Акт прийняття-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів". Вона є підставою для зарахування на баланс об'єктів основних засобів. Складається у трьох примірниках. Використовується для оформлення реалізації об'єктів основних засобів і їх безоплатного передавання іншим юридичним та фізичним особам. Слугує підставою для внутрішнього переміщення об'єктів основних засобів від однієї матеріально-відповідальної особи до іншої.

Форма № ОЗ-2 "Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів" використовується у процесі оформлення впровадження в експлуатацію основних засобів після завершення їх капітального ремонту, реконструкції чи модернізації. Складають у трьох примірниках.

Форма № ОЗ-3 "Акт на списання основних засобів" застосовується для оформлення ліквідації окремих

об'єктів (крім автотранспортних засобів) або їхніх складових частин. Складається у двох примірниках.

Форма № ОЗ-4 "Акт на списання автотранспортних засобів" використовується для оформлення списання з балансу підприємства автомобілів, причепів, напівпричепів.

Форма № ОЗ-5 "Акт про встановлення та демонтаж будівельних машин" застосовується будівельними підприємствами для оформлення демонтажу, передавання на інший будівельний об'єкт та запуску в експлуатацію будівельних машин. Складається у двох примірниках.

Форма № ОЗ-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів" використовують для пооб'єктного обліку основних засобів. Складається в одному примірнику бухгалтерією. Підставою для оформлення даного реєстру є форми № ОЗ-1, № ОЗ-2, № ОЗ-3, ОЗ-4, дані технічної та іншої документації про цей об'єкт.

Форма № ОЗ-7 "Опис інвентарних карток з обліку основних засобів" використовується для реєстрації інвентарних карток обліку основних засобів з метою контролю за наявністю інвентарних карток.

Форма № ОЗ-8 "Картка обліку руху основних засобів". Дані карток використовуються для складання річної статистичної звітності та форми № 5 "Примітки до річної звітності".

Форма № ОЗ-9 "Інвентарний список основних засобів" використовується матеріально-відповідальною особою для пооб'єктного обліку основних засобів. Складається в одному примірнику. Списки ведуть за класифікаційними групами основних засобів.

З моменту затвердження первинних документів з обліку основних засобів внаслідок прийняття П(С)БО 7 "Основні засоби", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2004 р., в бухгалтерському обліку відбулися суттєві зміни. Окремі графи типових форм первинних документів втратили свій зміст і на підприємствах не використовуються [6].

У той же час, окремі показники, які передбачені П (С)БО 7, не відображені в типових формах первинного обліку. Так, наприклад, деякі складні господарські операції, а саме переоцінка основних засобів, потребують розробки окремих форм документів для відображення їх у бухгалтерському обліку. Потребують перегляду типові форми розрахунку амортизації, а саме: ОЗ-14 "Розрахунок амортизації основних засобів" (для промислових підприємств), ОЗ-15 "Розрахунок амортизації основних засобів" (для будівельних організацій), ОЗ-15 "Розрахунок амортизації з автотранспорту". Вони вже не дають можливість нараховувати амортизацію основних засобів за існуючими методами. Оскільки дія П(С)БО 7 поширюється на всі підприємства та організації України, крім бюджетних установ, то розподіл розрахунків амортизації за видами підприємств не має сенсу [7].

Оскільки на підприємстві формування первинних документів відбувається в бухгалтерській програмі, то зміни та доповнення типових форм первинного обліку можна запропонувати бухгалтеру вести самостійно до врегулювання цієї проблеми на державному рівні.

У таблиці наведені пропозиції щодо деяких змін в одній із форм первинного обліку основних засобів.

Таблица

Пропозиції щодо змін в Інвентарній картці обліку основних засобів

Форми первинного обліку	Вилучити	Додати
1	2	3
ОЗ-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів"	Балансова вартість (гр. 4)	Справедлива вартість (гр. 4)
	Норма амортизаційних відрахувань: на повне відновлення	Група основних засобів (гр. 6)
	на капітальний ремонт (гр. 6, 7)	Строк корисного використання (гр. 7)
	Норма амортизаційних відрахувань: на повну відбудову, капітальний ремонт (гр. 8, 9)	Метод нарахування амортизації (гр. 8)
		Ліквідаційна вартість (гр. 9)
	Поправочний коефіцієнт (гр. 10)	—
	Дата початку сплати за основні засоби (гр. 15)	—
На __ 20__ р. (гр. 22)	—	

Закінчення таблиці

1	2	3
	Придбання (фінансування)	Надходження
	(для державних підприємств)	—
	Добудування, доукомплектування, модернізація, індексація	Витрати на поліпшення об'єкта
	Ремонт (бухгалтерський запис)	Витрати на підтримання об'єкта в робочому стані
		Переоцінка
Вид переоцінки (дооцінка/уцінка)		

Запропоновані зміни дають змогу скоротити число граф, є більш інформативними і відповідають сучасним умовам ведення бухгалтерського обліку основних засобів.

Отже, у даній роботі були розглянуті типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів. Удосконалення первинного обліку основних засобів повинно відбуватися в напрямі перегляду типових форм

відповідно до змін, які відбулися у бухгалтерському обліку в умовах дії П(С)БО 7 "Основні засоби". Крім цього, для підвищення інформативності первинного обліку необхідно розробити окремі форми деяких господарських операцій.

Питанню удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах адаптації бухгалтерського обліку до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку на державному рівні приділяється недостатньо уваги. Тому даний аспект потребує подальшого наукового обґрунтування з метою глибшого дослідження проблеми та пошуку найбільш актуальних рішень.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Грачова Р. Е. Энциклопедия бухгалтерского учета / Р. Е. Грачова. – К. : Галицкие контракты, 2004. – 832 с.
2. Бекренева Г. О. Операційна діяльність промислового підприємства – система управління / Г. О. Бекренева // Становлення та розвиток обліку, контролю і аналізу в Україні : тези доп. Міжнар. наук. конф., 16 – 17 березня 2006 року – К. : КНЕУ, 2006. – С. 13–18. 3. Лень В.С., Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : навч. посібн. / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – 3-тє видання. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 608 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/280253/>. – Назва з екрану. 4. Положение о документальном обеспечении записей в бухгалтерском учете, утвержденное приказом Минфина от 24.05.95 № 88 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.liga.net. – Название с экрана. 5. Про затвердження типових форм первинного обліку : Наказ Міністерства статистики України від 09.10.95 № 253 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN691.html. – Назва з екрану. 6. П(С)БУ 7 "Основні засоби" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрану. 7. Белоусов А. Удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах застосування П(С)БО 7 "основні засоби" / А. Белоусов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – С. 49–55.